

GAZETA

FRANCOSEEVANESE.

Preț la vânzare de doi lei, adică: Mercurii și Sâmbetei.
Preț la vânzare pe săptămână, adică: Mercurii, Proti-
vii și pe un an 10 l. m. c.; pe doi ani
20 l. m. c. în laștră Monarhială.

Preț la vânzare străin 7 l. pe un an. Se prenumera la toate poștele
imperiale, cum și la toți cancelarii noștri DD. cor-
respondenți. Preț la vânzare „petit” se cere 4 cr. m.

Correspondința.

De sub Dumbrava, 22 Decembrie v. 1854.

(Capeș)

Ne aducem aminte aici de dislele și profetiele unui publicist român, care disc, ca Bîcșenii nici duduți din dreptu nu voru propasi. Macaru de nu i s'ar implini profetia ca se scapam de rusinea ce ne amenința; ca străinii încă nici catu ne lauda, ci ridu în pumni de rusinătorea noastră indolentia care o camu dovedim chiar și în oieptulu propasirei, în îngrijirea de scoli, de creșterea și regenerarea tinerimei după cerințele secolului.

Înainte de 8 ani unu tineru absolvându studiile teologice, fû aplicat în parțile B. Mare. — Tinerulu destepu, plinu de zelu, patransu pene în adonculu sufletului de necesariile strigătore la ceriu, — pre iutre Bocotaniil acestei periferii — din respectulu stărei materiale a preotiloru diecesei noastre, de ôre cati auî cea mai grasa — începe a anima, a svatui, a urgi conlucrarea la ajutarea fundului perindului gimnasiu natiunariu de Beiusiu, — spre contribuirea la fundulu Reviziunii Femeiloru Romane etc., spre susutinererea Gazetei, spre înființarea școliloru elementare pentru acelu populu blandu, evlaviosu, prin fatalitatile temporiloru trecute storsu, legatu de preotii sei, și aupusu loru pene la sclavia, și ascultatoriu de acestia orbesce. — Gratosulu tineru însufletitu de santeni'a causei sale, cutedia a resona în tôte parțile, provocandu pre veteraniil sei colegi la propasire; îlu ataca eu energia; înse tôte bombele lancasteriane în muri de grațitu și indolentii și ruginite, și acumu întenerite. — și mai potinti de catu cei ai Sevastopolei, întimpiau repulsiune de mirare. Tinerulu se desgusta și amuti.

Apoi sôrtea lui e comuna tuturor, care cerca a ataca asea muri, care suntu defendati de însusi imperatulu întunerecului, de derapanatoriulu Euiismu!

Fratiloru, sen deca va mai place: Domniloru preotii! Luati pre sufletu-va sant'a problema a culturai reu cadutei noastre natiuni! Ea eu anima sfasiat'a de dureri, mai inteiu cauta la preotii sei mana de ajutoriu. Fiii ei, multimea suntu orbi; calea civilizatiunei e coltiurôsa, și spinôsa. Populii Europei au înaintatu pe acêsta cale, noi amu remasu departe, departe! Noi trebuie sa ne încordam din reputeri ca sa le ajungemu, ca sa scapam de amara sôrte, de apusa puseliune injositoare și rusinôsa, din care sincerulu parinte alu populiloru monarhiei înduratulu nostru Imperatoriu, cu tôte serbintea sea dorintia, fara de conlucrarea nostra nu ne pôte ajuta. — Vedeti ca și însusi tinerimea scolastica studintă anca ne rusinédia, — ea în versta cruda, imbratisédia cu duosia trist'a stare a iubitei sale natiuni, și pene e sôle lucra, și apromite frupte înmiite, apoi dupa ce esindu din scola se aplica între noi, lepr'a „indolentiei noastre” dela noi sa se prinda și de dînsii? Sa recada în aceeași nepasare, în care noi ne clocim?! — Se stergemu peccatulu nepasarei de pe sufletene și cei ce ne aflam pocaiti, dati se premergemu cu esemplulu activei propasiri.

Acêstea suntu lucruri preste care une trebuie sa vina blastam. — Ca ôre ce ne retiene? Escelenti'a Sa D. episcopu, cu totu stralucitulu seu capitulu nu ne impedeca, d'insului nu i neplacutu de vomu și propasi; ba eu cutediu a asecura în scrisu, ca pentruca careva preotu s'ar nisui asi înfiintia într'adeveru școlă, ar' face culepte pentru institute natiunale, ar' prenumera la Gazete, și ar' procura fruptele literaturai romane, dieu ca nu'lu va pedepsi, ba nici înfrunta, ci din contra acela va capata renume și stima! — Ce ne retiene dara? Frică seu genirea de strainu? Au la atata ticalosia pôte sa devina unu preotu, țarele au absolvatu sciintiele filosofice, catu sa se rusi-

nédia și înainta problema culturai natiunei sale facia cu celelalte popôra! Se i fîa da rusine unului ca acela ase da de romanu! Nu, nu acêstea ne retiene, ci nefericitorea „indolentia” despre o parte, despre alta blastamatulu Euiismu! — Pene candu de acêstea nu ne vomu desbraca, totu în ticalosia vomu jacea, și blastemulu posteritatei ne va turbura și liniștea momentului; la aceia înse, numai la aceia, carii au devenitu cu totulu sclavi euiismului seu, pentruca: „Non omnes Fabio abtulit una dies.” —

De lungă Dubriciu, 23. Decembrie. Mai rare, de catu suntu paserile paradisiace în clim'a noastră, suntu corespondențiile de prin parțile acêstea în publiculu acestu diurnalu romanu. Dieu publicu, pentruca în credinția n'amu allatu într'ensulu nici o unilateralitate nici o tendinția specială, nici unu spiritulu desbinatoriu seu separatisticu până acumu, și eu ne sa de ori alalta eri cititorulu lui fidelu, și ani trecu la midiloc, de candu numeru totu pasii lui. Mi vine dar' cu atatu mal eu mirare, ca barbatiil noștrii de pe aici încă totu mai amana să reprezenta interesele publice în patadiulu acestu comunu. Pôte Dioru socotescu, ca desbaterile și deslucidarile opiniiloru și ale întreprinderiloru folositoare prin canalulu jurnalisticai au puciu efectu? — Se înșială, ma vedemu, ca și până acumu sau înșialatu; și daca nu credu acêsta, apoi, iași fatig'a și calatorôca numai v'ô cateva districte de ale Ardealului și veda, ce rezultatu avura necontenitele animari, imputari, deslarvari, și mai multu de catu acêstea, frumôsele esemple de consantire și jertfire ale multoru barbatiil meritati, publicate necontenitu în jurnalulu acesta, ce se vede a și fi luat de cauza santă problema renascerii învetiamentului între noi; și va vedé, ca esemplele au trasu multe rezultate după sine; va vedé, ca starea scolara din multe parti de pe acolo ne va rusina indolentia noastră; va vedé, ca cine spune nu le repune și cine face nici ca prea face. Acestu proverbu întorsu pe dosu, se o marturisim foră șșială, ca elu se află în prassa pe la noi. De acea noi nici de scoli, nici de îmbunatatiri, nici de staruintie, dar' nici de rezultate stragătore nu citim. Dar', nu, pentruca ele mai ca nici esista pe la noi! — Ôre ce a essitu din proiectulu celu framosu pentru înființarea școliloru reale? Ôre dela scaunulu sau facutu passi pentruca sa se renasca și pe la noi institutiunea și luminarea tinerimei? Și daca nu, en se cercam, en se damu pe facia reulu, unde jace, și daca ne sta prein potentia selu delaturam cu puteri unite.

E destulu a fi tacutu până acumu și a fi statu cu manile în sinu; seu deca cineva în parte a facutu unu ce, ce merita a servi de esemplu, essa cu elu la lumina, ca sa i urmam, cașe ne iufrunta școlulu, ne înfrunta natiunile colocuitoare, ne despretiuesce tôte sufletene, care vede, ca și tinerimea noastră cea nobila nea luat pe dinainte cu zelulu și constantia ce a aratatu pentru propasire. —

Eata, ca Esselenti'a Sa D. Eppu alu Urbei mare prin o pastorală opresce strinsu pe totu preotii diecesei sale, ca se nu se mai josureze a tîené în besericele loru predice în limb'a magiara. — Ce socotiti? Au nu ni se impune prin acêsta totu odata și strins'a datoria, ca se ne îngrijim cu tôte midilôcele a cultiva limb'a poporului nostru, a ne procura produse romane literarie, a învetia limb'a avonului, a ne trezi odata din orbi'a, în care ne aduse tristulu trecut?! Trecutu ce ne rapu pe unii și dintre noi preotii într'atata, în catu, macaru ca aveam poporeni curati romani și încă de aceia, carii nici ca întielegea limb'a magiara, totusi (pôte pentru captitarea binevoitiei —) predicam la poporul romanu în limb'a magiara!! — Eata acumu unu impulsu chiaru dela scaunulu episcopescu, sôrte placutu, și care va avé rezultate necalculavere, elu ne rumpe velulu de pe lumină ochiloru. — Macaru de ar' fi emanatu și aseminea opresce mai

